

## **ЩОДО РЕЖИМУ ВІЙСЬКОВОЇ ОКУПАЦІЇ**

Інститут військової окупації традиційно виділяють у міжнародному гуманітарному праві, норми якого регулюють суспільні відносини між державами з приводу окупованих територій. Виділяють міжнародно-правовий режим окупації як особливий порядок правового регулювання діяльності, дій чи поведінки окупуючих і окупованих держав у період окупації.

Вперше нормативне закріплення режиму військової окупації було закріплено в Гаазькій конвенції про закони та звичаї сухопутної війни 1907 р. [2]. Цьому питанню присвячено відділ III «Про військову владу на території ворожої держави». Ст. 42 цієї конвенції визначає умови визначення території окупованою: «територія визнається зайнятою, якщо вона дійсно перебуває під владою ворожої армії».

Сучасне міжнародне право підтримує таку традиційну концепцію військової окупації. Особливістю є те, що не має значення здійснена окупація із застосуванням чи без застосування сили.

Гаазьким положенням, а саме ст. 43 встановлене зобов'язання до сторони що зайняла територію, вжити всіх заходів від неї заходів, щоб наскільки це можливо відновити громадський порядок і громадське життя, поважаючи при цьому існуючі в країні закони, якщо для цього немає непереборних перешкод. Вимога до поваги існуючих в країні законів означає, що держава-окупант не повинна змінювати, призупиняти чи замінювати існуюче законодавство своїм.

Якщо на відповідній території продовжуються активні військові дії, внаслідок яких командування окупаційної армії не в змозі ні встановити, ні здійснити свою владу, міжнародне право говорить не про окуповану територію, а про територію, що зазнала вторгнення [1]. У цьому випадку застосовуються ті ж норми, що і на полі бою, тобто загальні норми права збройних конфліктів.

Влада над цивільним населенням обмежується Гаазьким положенням, а також IV Женевської конвенції 1949 р. Відповідно до цих положень держава що окупувала територію не повинна примушувати жителів брати участь у військових діях проти своєї країни чи надавати відомості про її армію чи засоби оборони, заборонено також змушувати складати присягу на вірність ворожій державі.

Женевська конвенція, а саме ч. 1 ст. 64 зазначає що кримінальне законодавство окупованої території залишається чинним

за винятком випадків, коли воно може бути скасовано або дія його призупинена державою, що окупує, якщо це законодавство загрожує безпеці останньої або перешкоджає застосуванню даної конвенції.

Женевська конвенція для підтримання нормального управління територією та належної безпеки держави, надає повноваження державі що окупує поширити на населення чинність постанов, які вона вважає за необхідне прийняти. Відносно постанов що встановлюють кримінальну відповідальність за їх порушення, то вони набирають чинності лише після оприлюднення та доведення до відома населення його мовою.

Женевською конвенцією визначено коло обов'язків держави, що окупує стосовно цивільного населення. Метою цих положень є попередження масових порушень прав людини в умовах збройного конфлікту [1]. Зокрема ст. 55 цієї конвенції покладає на державу, що окупує обов'язок забезпечити постачання продовольства та санітарних матеріалів для населення. Також захищаються права на сім'ю, особисту повагу, повагу до своєї честі, релігійних переконань, обрядів та звичаїв.

Відомо, що збройні конфлікти не призупиняють дію норм, що стосуються захисту прав людини [3]. З цього випливає те, що держава-окупант зобов'язана дотримуватись не лише законодавства окупованої держави, а й договорів учасником яких ця держава є.

Отже, режим окупації покладає обов'язки на державу, що окупує, але одночасно надає також певні права які не порушують суверенітету окупованої держави. З моменту переходу влади до сторони що окупує, її обов'язком стає відновлення громадського порядку і безпеки на окупованій території. За таких умов важливу роль відіграє право збройних конфліктів, яке обмежує владу держави що окупує і дозволяє міжнародно-правовими засобами забезпечити захист відповідних осіб.

### ***Список використаних джерел***

1. Макаров І.М. Поняття і зміст режиму окупації в міжнародному праві. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2012. № 3. С. 193–197.
2. Конвенція (VIII) про встановлення підводних мін, що автоматично вибухають від дотику. Гаага. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_197#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_197#Text) (дата оприлюднення 18.10.1907).
3. Тимченко Л. Д. Міжнародне право : підручник / Л. Д. Тимченко. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/64915-216-zasobi-metodi-vedennyavonnih-dy.html>

*Науковий керівник: асистент кафедри Владишевська В. В.*